

Рис. Схема організації науково-дослідницької роботи студентів

Таким чином, зароджуючись в процесі навчання, і являючись його творчою складовою частиною, науково-дослідна робота студентів має свою логіку та свою специфіку, яка визначається вимогами навчальних планів і програм, затверджених Міністерством освіти і науки України. Науково-дослідна робота дозволяє студентам творчо проявити свою індивідуальність, вміння аналізувати спостереженні явища, зіставляти з наявними літературними джерелами, перманентно поповнювати знання, формувати свою особисту точку зору, оволодівати методиками, початковими навичками наукового дослідження, відійти від репродуктивного рівня діяльності.

Література

1. Коновалова І.В. Научно-исследовательская работа студентов в фундаментальной подготовке специалистов с высшим образованием. – Сб. науч. - метод. ст. Химия. – М.: МПИ. – 1989. – Вып. 11. – С. 26-31.
2. Романенко В.Н., Орлов А.Г., Никитина В.Г. Книга для начинающего исследователя-химика. – Л.: Химия. – 1987. – 280 с.
3. Сиденко А. Как разработать программу эксперимента.// Народное образование. – 1988. – №4. – С. 36-44.

ОРГАНІЗАЦІЯ ГРУПОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ-СЕМІНАРАХ

Самойленко С.С. (Полтава)

Методика групової навчальної діяльності школярів на уроках семінарах перш за все детермінується типом семінару. Матеріал класичного семінару ділиться вчителем на логічно пов'язані між собою проблемні навчальні задачі. Кожну з таких задач вирішує та розкриває на семінарі одна з малих навчальних груп учнів.

Якщо планом семінару передбачається підготовка письмових доповідей чи рефератів, то група представляє і захищає їх на занятті.

Виступаючи єдиною навчальною одиницею уроку семінару, мала група може побудувати свою роботу таким чином, що після спільного розгляду проблеми та розробки плану її розв'язання кожен член групи зможе виконати певну частину спільного завдання й висвітлити її на семінарі. При цьому вчитель не буде оцінювати та підводити підсумок кожного виступу окремо, а зробить це після того, як виступлять всі члени групи.

Учні з інших груп ставлять виступаючим додаткові запитання, поясню-

ють й уточнюють їх виступи.

Оцінюючи групову діяльність на класичному семінарі, вчитель враховує послідовність і повноту вирішення поставленої навчальної задачі, аргументацію розв'язку фактами, підкріплення прикладами.

Як свідчить проведений нами аналіз шкільної практики, суттєвою причиною відсутності потрібного рівня активності є те, що виконання завдань семінару відбувається переважно в позаурочний час, а безпосередньо на занятті учні звітують про хід і проведення групової роботи. Якщо такі заняття проводяться часто, а це відразу позначається на їх активності.

Ми розробили структуру уроків семінарів, на яких основним видом навчальної діяльності є групова діяльність і дали їм назву робочі семінари. Експеримент показав, що на робочих семінарах завдяки груповій діяльності вдається досягти високого ступеня активності й самостійності школярів і до того ж без тривалого підготовчого періоду.

У структурі робочого семінару, що проводиться з метою закріплення і вдосконалення нових знань чи формування умінь і навичок ми виділяємо три частини: коректуючу, навчаючу й контролюючу. У двох із них – коректуючій та навчаючій – учні працюють у складі малих груп.

Коректуюча частина робочого семінару стосується усної перевірки знань учнів. Разом з перевіркою відбувається уточнення, доповнення, а для окремих учнів і первинне формування фону теоретичних знань.

Дуже важливо, що в керуючій частині функція контролю переходить від учителя до самих учнів. Цим самим створюються більш сприятливі умови для пізнавальної діяльності: учні почувають себе невимушено, а багаторазове прослуховування відповідей товаришів по групі дає змогу довчити і повторити матеріал.

Тривалість коректуючої частини – не більше 10 хв. Це варто врахувати при розробці запитань. З метою економії часу вони можуть бути записані на дошці. Самі ж запитання слід будувати лаконічно, відображати в них найголовніше з теми семінару.

Центральною у робочому семінарі є навчаюча частина. Середня її тривалість – 20 хвилин. Призначення цієї частини робочого семінару полягає у забезпеченні міцного й свідомого засвоєння базових знань, передбачених темою семінару та формуванні конкретних навчальних умінь. Для цього члени малої групи спільно працюють над виконанням тренувальних вправ, виконують досліди тощо.

На доступному для них рівні школярі здійснюють аналітико-синтетичну діяльність, закріплюють і поглиблюють знання, доводять їх до рівня умінь.

Спочатку основу групової діяльності становить виконання дій за зразком чи певним алгоритмом, згодом – у нових умовах.

Особливої уваги заслуговує питання підготовки завдань для навчаючої частини семінару. Дослідження показує, що немає ніякої потреби пропонувати групам індивідуалізовані завдання. Усвідомивши головне призначення цієї частини семінару, окремі малі групи працюють самостійно, не вдаючись до привласнення результатів групової діяльності інших груп.

Контролююча частина у робочому семінарі передбачена з метою заключного контролю й оцінювання вчителем результатів групового навчання учнів на даному семінарі. Її тривалість – до 15 хвилин.

Контроль здійснюється за довільною кількістю варіантів самостійної роботи. Доцільним виявилось поєднання письмового контролю з вибірковим усним контролем. Цікаво практикувати запис відповідей окремих учнів на магнітофонну плівку. Перспективною є взаємоперевірка у вигляді турніру між групами. Запитання та завдання при цьому використовуються як ті, що були в програмі семінару, так і нові.

Включення окремих тренувальних вправ навчаючої частини семінару в самостійно виконувані завдання контролюючої частини має на меті сприяти більш відповідальному ставленню учнів до групової роботи.

Відразу стає зрозумілим, що для одержання високих результатів навчальної діяльності необхідно активно й цілеспрямовано працювати в групі.

В контролюючій частині семінару використання підручника, консультації з товаришами не допускаються. А щоб у окремих учнів не виникло бажання скористатись послугами консультанта, останнім доцільно давати індивідуальні завдання.

Якщо так трапиться, що за час, відведений на коректуючу і навчаючу частини семінару групи не встигнуть опрацювати й перевірити запропоновані вчителем завдання, варто відмовитись від проведення контролюючої частини і решту часу продовжити групову роботу. Адже головне призначення робочих семінарів – максимально використати можливості групового навчання для розуміння і засвоєння знань. Завдання контролюючої частини повинні бути такого обсягу і складності, що дозволяють здійснити перевірку результатів групового навчання.

Якщо у контролюючій частині вчитель вирішив вибірково перевірити результати групової діяльності окремих груп чи кількох учнів із різних груп, то групи продовжують залишатись на своїх робочих місцях, а вчитель розпочинає проведення вибіркового контролю.

Слід зазначити, що під час групової роботи у класі виникає певний шум. Але він не має нічого спільного з порушенням дисципліни. Це своєрідна робоча обстановка, завдяки якій школярі із пасивних слухачів та спостерігачів перетворюються в активних суб'єктів навчального процесу.

Масове анкетування учнів дозволило нам з'ясувати, що більшість учнів навіть не помічають і ні яким чином не реагують на робочий шум. Лише близько одного відсотка опитаних вказали, що для них такі умови роботи небажані.

Зазначимо, що для одержання високих результатів групового навчання слід, щоб завдання всіх частин робочого семінару були взаємопов'язані і логічно узгоджені. Тоді учні бачитимуть і розумітимуть, що їх робота на попередньому етапі заняття є запорукою навчальних успіхів на наступному. Вчитель матиме змогу протягом одного заняття перевірити теоретичні знання і практичні вміння всіх учнів класу з певної теми семінару. Завдяки цьому групова навчальна діяльність даватиме високі показники при вивченні матеріалу та розвиватиме цікавість учнів до предмету.

Література

1. Ярошенко О.Г. Мала група учнів як навчальна одиниця шкільного класу // *Біологія і хімія в школі*. -1996. - № 1. -С.28-32.
2. Ярошенко О.Г., Кушнірчук С.А. Групова навчальна діяльність школярів: Навч. посібник. – К.:КДПУ, 1997. – 90с.
3. Вопросы активизации познавательной деятельности школьников: / Моск. Гос. Пед. Ун-т. – М., 2003. – 165 с.

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ УЧНІВСЬКОЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ВИКЛАДАННІ ШКІЛЬНОГО КУРСУ ХІМІЇ

Севаст'ян Л.О., Сосновська С.Ф. (Полтава)

“У кожній дитині є сонце,
тільки дозвольте йому світити”

Д.Карнегі

Розвиток творчих здібностей обдарованих школярів був актуальним у всі часи, а ще більшого значення набув в умовах реалізації особистісно орієнтованого навчання в сучасній українській школі.

Обдарованість є наслідком розвитку спадкових задатків та соціальних умов. На наш погляд, успіх розвитку творчих здібностей особистісно можливий за умови поєднання внутрішніх, суб'єктивних, і зовнішніх, соціальних, факторів.

Досвід педагогічної діяльності показує, що ознаки обдарованості у дітей